

**Meleg Sándor, Mihály Bulcsú, Gosztanyi Géza, Tóth Anikó Panna:
Beszámoló az International Federation of Social Workers (IFSW) prágai
küldöttgyűléséről és konferenciájáról**

Absztrakt

Beszámoló az IFSW (International Federation of Social Workers / Szociális Munkások Nemzetközi Szövetsége) Európa régiójának 2023. májusában Prágában megrendezett éves küldöttgyűléséről és szakmai konferenciájáról. A Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete (SzMME) 4 fővel vett részt az eseményen jelenléti és online formában. A cikk összefoglalja azokat a szakmai témákat, felvetéseket, melyek köré a konferencia szerveződött.

Kulcsszavak: öko-szociális munka, nemzetközi, konferencia, szociális ellátórendszer, szociálpolitika, egyházak, IFSW, SZMME

Abstract

Report on the annual delegate meeting and professional conference of the European region of the IFSW (International Federation of Social Workers) held in Prague in May 2023. The Hungarian Association of Social Workers (HASW) participated in the event with 4 people in person and online. The article summarizes the professional topics and proposals around which the conference was organized.

Keywords: eco-social work, international, conference, social care system, social policy, churches, IFSW, HASW

1. Bevezetés

Az IFSW (*International Federation of Social Workers* / Szociális Munkások Nemzetközi Szövetsége) Európai régiója (IFSW Europe) 2023. májusában szervezte meg éves küldöttgyűlését és szakmai konferenciáját Prágában. A küldöttgyűlés 2023. május 19-21., az európai konferencia 2023. május 21-24. között zajlott. A Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete (SzMME) részéről Meleg Sándor elnök, Gosztonyi Géza, Mihály Bulcsú elnökségi tagok és Tóth Anikó Panna, az egyesület nemzetközi munkacsoportjának vezetője vett részt az eseményen.

A konferencia programjában reagálni kívánt az Európára nagy hatást gyakorló háborús helyzetre, a neoliberais átalakulásra, propagandára és más antidemokratikus folyamatokra, valamint az ebből fakadó növekvő társadalmi egyenlőtlenségekre, feszültségekre és a sérülékeny csoportok egyre nehezebb helyzetére. További fontos téma volt a klímaváltozás kérdése és az ebből fakadó társadalmi változások, melyekre a szociális munkának válaszokat kell találnia. A professzionális szociális munka alapja az alapvető értékek és etikai elvek figyelembevétele. Ezek határozzák meg a szociális munka cselekvéseit, és ezek adhatnak válaszokat az aktuális kihívásokra. A konferencia mottója arra utalt, hogy maguk a szociális munkások továbbra is meg vannak győződve arról, hogy lehetséges egy olyan szociális Európa, ahol senki sem marad hátra, senki sem szakad ki a társadalomból¹.

2. Küldöttgyűlés

A küldöttgyűlésen az IFSW Europe működésével kapcsolatos beszámolók és tervek elhangzása és megvitatása mellett részleges tisztújítás is lezajlott. A tagszervezeti delegáltak részletes beszámolókat hallgattak meg a jelenleg folyamatban lévő alábbi négy munkaprogramról, melyek mindegyikébe várják a magyar kollégákat is.

- **Szociális munkások az átalakuló és fenntartható szociális védelemért Európában** (2018) - A projekt célja, hogy elősegítse a szociális munkás szakma részvételét a legkiszolgáltatottabb emberek támogatásában, különösen a globális felmelegedéssel és klímaváltozással összefüggésében. Az éghajlatváltozás következményei a kiszolgáltatott helyzetben lévőket nagyobb mértékben érintik, annak ellenére, hogy a klímaváltozás előidézőiként szerepük jóval kisebb. A program a szociális munkások szerepére és a megfelelő szakpolitikák kidolgozására fókuszál².
- **Egy szociális Európa lehetséges! A szociális munkások fiatal generációja, mint a változás éllovasa!** (2020) - Az összetett és gyorsan változó körülményekre tekintettel az IFSW Europe nagy felelősséget vállal az ismeretek és a bevált gyakorlatok cseréjének elősegítésében. Cél, hogy a szociális munkások fiatal generációinak világos jövőkép legyen, felkészüljenek egy megvalósítható változtatási stratégiára, és lehetővé tegyék számukra, hogy az EU szociális pillérét megvalósítsák az emberek számára, és hogy a szociális

¹ A konferencia részletes szinopszisa. URL: <https://ifsw2023.org/home/>

² URL: <https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/2020/01/ESP-Rep-Report-to-IFSW-Europe-DM-2023.docx>

munkás szakemberek reformokat és szakpolitikai intézkedéseket mozdítsanak elő nemzeti szinten.³

- **Öko-tudatosság fejlesztése (2022)** – Az IFSW Europe célja, hogy mindenki tudatosítsa, hogy az éghajlatváltozás mindenki jólétére veszélyt jelent, és különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek emberi jogaira. Ezért el kell kezdődnie a katasztrófákkal és a már előre is jól látható problémákkal való szembenézésnek, illetve a jólét védelme és javítása érdekében bevezetendő ötletek kidolgozásának⁴.
- **A polgárok véleményének fokozott figyelembevétele a szociális szolgáltatások terén Európa-szerte (2023)** - A RESPONSIVE projekt célja, hogy növelje a polgárok hangjaira való reagálást a közösségi alapú fogyatékosági és mentális egészségügyi szolgáltatások, a gyermekvédelmi szolgáltatások és a társadalmi kirekesztés veszélyének kitett fiatalok számára nyújtott szolgáltatások területén. A projekt a szociális szolgáltatásokon belüli „reszponzivitás” koncepciója, mint új módszer köré épül. Fontos eszköze a demokráciáról és a közös alkotásról való gondolkodás az állampolgárok és a kormányzat közötti interakció kontextusában⁵.

A küldöttgyűlésnek speciálisan hazai vonatkozása is volt, magyar kezdeményezésre felmerült egy ötödik projekt elindítása. Az „Európai Szociális Minimum” a szociális munka európai közös szakmai minimum-kritériumainak létrehozására, a szakmai fogalmak azonos tartalmú meghatározására fókuszálna. A koncepciót több ország delegációja támogatta, az IFSW Europe vezetőivel egyeztetve a program szakmai koncepcióját az SzMME készíti el és küldi meg további egyeztetésre a tagszervezeteknek és az IFSW Europe elnökségének.

A küldöttgyűlés részletes beszámolót hallgatott meg az Ukrajnában zajló IFSW Europe projektről, melynek célja az ukrán szociális munkás szakma fejlesztése, és a szociális munkások képessé tétele (empowerment). A projekt kezdő tőkéjét az IFSW tagszervezetei adták össze, kiemelkedően magas hozzájárulást kapott a program Japánból. Első lépésként egy közösségi szociális munka központot hoztak létre Kamenyec-Pogyilskijban. Ezután a központ munkáját segítő önkéntesek hálózatát szervezték meg. Majd harmadik lépcsőben az osztrák Volkshilfe anyagi támogatásával és szakmai segítségével erősítik meg az országon belül ide menekülők menedékhelyeit. S végül a projekt negyedik fázisában a térségben kóborló gyerekek számára hoznak létre sürgősségi segélyszolgálatokat, és a meglévő szociális szolgáltatások hálózatát erősítik meg, ugyanebben a régióban. Az IFSW Europe 25 fiatal ukrán szociális munkás alapképzését vállalta - román kormányzati forrásból finanszírozva.

3. Konferencia

³URL <https://www.ifsw.org/a-social-europe-is-possible-the-young-generation-of-social-workers-are-the-spearhead-of-change/>

⁴ URL: https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/2020/01/Report-Project-Eco_wisdom-for-social-workers-leaving-no-one-behind.docx

⁵ URL: <https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/2022/10/Briefing-note-RESPONSIVE.pdf>

A konferencián összesen 43 ország képviseltette magát. A résztvevőket bőséges program várta: a nyitó és záró napon plenáris előadások, a köztes napokon tematikus workshopok és kutatási prezentációk egyaránt zajlottak, korlátozott számban lehetőség nyílt kihelyezett szakmai programokra (tereplátogatásokra), a helyi ellátórendszer egy-egy jó gyakorlatának megtekintésével.

A számtalan előadás és szakmai program közül néhányat emelnénk csak ki.

A nyitónapi (vasárnapi) előadások elsősorban általános kérdésekre és a vendéglátó ország szemszögéből fontos jelenségekre fókuszáltak. A nap folyamán többen is emlékeztettek *Tomáš Garrigue Masaryk* (1850-1937) cseh filozófus és politikus, Csehszlovákia első elnökének mondására, miszerint „*nekünk most nem hősökre van szükségünk, hanem az apró-munkában (drobna prace) kell eredményeket elérniük*”. Masaryk egyik lányához köthető az első cseh szociális munkás egyesület megszervezése (ha jól emlékszünk a dátumra: 1920-ban).

Herbert Paulischin (Ausztria) a szociális munka általános helyzetéről adott elő, és e kontextusban sajnos mi sem épp egy pozitív jelenség kapcsán jelentünk meg az előadásban, amikor a magyar szegénység-adatokról, és a magyar szociális munkás képzés radikálisan csökkenő számairól beszélt. *Michael Rasell* (Ausztria) szintén a szociális munka aktuális helyzetéből indulva fejtette ki gondolatait, a szociális munka és a demokrácia összekapcsolódásáról. Szorgalmazta, hogy az érintettek (a kliensek és a teljes helyi közösség) bevonása is mindig történjen meg, már a szolgáltatások tervezésekor is, mert így biztosítható az ellátórendszer igényeknek megfelelő kiépítése és működése. *Joachim Mumba* (Zambia) az IFSW jelenlegi elnöke az Ubuntu filozófia és a szociális munka kapcsolatát mutatta be, egy afrikai közösségi artézi kút létesítése kapcsán.

A második nap (hétfő) szintén plenáris előadásokkal kezdődött. *Libor Musil* (Csehország) előadásában a fogyatékossgal élő személyek segítségéről volt szó, ezen belül a PID (*Persons with Intellectual Disabilities* - értelmi fogyatékossgal élő személyek) célcsoport önálló életviteli lehetőségeinek megteremtése került a fókuszba. Ebben az előadásban is hangsúlyosan megjelent a kliensek bevonásának kérdése, nevezetesen az, hogy az érintettek a saját életük felett minél teljesebb önrendelkezést valósítsanak meg. *Adele Michkova* (Csehország) az 1992-ben megalakult cseh iskolaszövetség (ASVP) elnöke a cseh szociális képzésekről beszélt, a diákok interjúira alapozó kutatásukat ismertetve.

Richard de Brabander (Hollandia) prezentációja jelentette a délelőtti program legérdekesebb és legtartalmasabb előadását, mely az ökoszociális szemléletről és annak filozófiai háttéréről szólt. A megközelítés egyes elemeiben a radikális szociális munkához közelít, de alapvetően a természeti rendszerek átalakulása, a környezetváltozás okozta szociális kríziseket helyezi a fókuszba. Előadásában kifejtette, hogy a gazdaság nem függetleníthető a természeti hatásoktól, az ember pedig nem egy mindenek felett álló lény, hanem része egy ökoszociális rendszernek, s ennek megfelelően kell működnie is. „*A globális ökológiai krízis egyben a szociális munka krízise is* - mondta -, *hiszen egy alapvetően új szemléletet kell elsajátítanunk a napjainkban felmerülő társadalmi jelenségek megoldásához.*” Társadalmi szinten a kapitalizmus kritikája alapvető fontosságú, ez visszatérő eleme volt a konferencia több előadásának. Brabander megközelítésében a növekedés és énközpontú (szélsőségesen individualista) gazdaságot és társadalmat szolidáris, környezettudatos formába kell átalakítani. Összegzése szerint az “ego”-t az “eco”-nak (öko) kell felváltania.

A hétfő délutáni program workshopokra és prezentációkra épült, rögtön az első blokkban kapott szerepet az SzMME programja is. Műhelymunkánk bevezetőjében szerettük volna megmutatni és érzékeltetni a magyar társadalmi-politikai rendszert és annak változásait, azt a közeget, amelyben a hazai szociális ellátórendszer és szociális munka működik. A mindennapi élet abszurditásain túl az egyházi ténfoglalásra és az ellátórendszer válságjelenségeire is igyekeztünk kitérni. Felvezető előadásunk után egy fórumbeszélgetésen kerestük a lehetőségeket, ötleteket a hazai szociális munka számára, illetve meghallgattuk a szekcióban ülők tapasztalatait. Sajnos más országokban is fel-felbukkannak hasonló jelenségek, melyek erősen aggasztják a szociális munkásokat. A visszajelzések alapján a hazaihoz hasonló antidemokratikus helyzetnek és átalakulásnak másutt sincs még gyors és hatásos megoldása, ellenszere. Szociális munkás kollégáink szerint sok türelemre, összefogásra van szükség, és keresni kell a lehetőségeket arra, hogy még ebben a közegben is találjunk lehetőséget a szociális munka értékeinek és alapelveinek megfelelő működésre.

A harmadik (keddi) nap teljesen a szekciókról és a prezentációkról szólt, a bőség zavarával küzdve vándoroltunk a blokkok között. Volt szó a spanyol szociális munkások nehézségeiről, hogy mennyire fontos is az idősek számára a megfelelő minőségű szociális munka, s hogy Finnországban is vannak nehézségei a szociális ellátórendszernek, melyek jellegüket tekintve néhol hasonlóak a hazai rendszer nehézségeihez (pl. komplexitás), de azért érezhetően “más ligában játszanak” az északi kollégák. A walesi szociális munkások a gyermekvédelmi ellátást elhagyók támogatásáról beszéltek, egy német kollegina pedig a szolgáltatásfejlesztés kliensek bevonásával történő modelljét mutatta be – itt és más prezentációkban is nagy hangsúlyt kapott a participatív (részvételi, bevonó) szolgáltatásfejlesztés és működtetés témája.

Több workshop hangsúlyozta a szociális munka közösségi gyökereit, a szociális munkát, mint a szolidaritás aktusát. Az egyik legerősebb prezentációt a témában egy olasz szociális munkás *Michael Emru Tadesse* szolgáltatta, aki az Ubuntu kapcsán a harmadik világbeli öngazgató közösségeket, a jóléti alternatív közösségeket hasonlította össze a chicagói Hull House módszereivel. Az átfogó vizsgálat hangsúlyos eleme, hogy a Hull House bár nem önsegítésen alapult, mégis alaptételnek tekintette, hogy a szolgáltatást igénybe vevők ne stigmatizálódjanak, legyen természetes a szociális munka alanyának lenni, akárcsak az öngazgató közösségekben, antropológiai kutatásokból újra felfedezett szemléletben. Az olyan közösségi filozófiák, mint az Ubuntu, arra a gondolatra épülnek, hogy a szociális munka a közösségé, annak egyik meghatározó értéke. Ha úgy tetszik: „én vagyok, mert mi vagyunk”. A közösség teljes jogú tagjaként pedig a professzionális segítségnyújtás és annak elfogadása a közösség létének alapja. Több előadásban felbukkant az infokommunikációs technológiák alkalmazása, főként az idősek bekapcsolása a digitális világba volt visszatérő elem, hol projektként, hol kutatási témaként. Ugyanakkor felmerült kérdésként, hogy a magasan digitalizált életmód esetén hogyan lehet az időseket védeni akkor, amikor demencia vagy más képességromlás miatt már nem képesek a korábbi szinten használni az infokommunikációs eszközöket, és ez már negatívan hat vissza az életminőségükre.

A zárónap két előadása külön-külön is rendkívül érdekes volt. *Mikael Leyi*, a SOLIDAR Európai Egyesületi Szövetség főtitkára előadásában az ökoszociális megközelítést kapcsolta össze az EU szociális törekvéseivel. Álláspontja szerint a jövő környezeti és társadalmi válságaival szemben csak egy szociálisan érzékeny Európa veheti fel a versenyt, és a környezeti

kihívásokra választ adó stratégiákat szorosan ötvözni kell a szociális intézkedésekkel. Hangsúlyozta, hogy e két terület nem választható szét egymástól.

A záró előadást *Malcolm Payne* (UK) tartotta, aki a szociális munka egyik legkiválóbb teoretikusa. Előadásában áttekintést adott a szociális munka jelenlegi helyzetéről, fejlődési irányzatairól. Előadásában bemutatta a szociális munka nemzetközi definíciója és a társadalompolitikai irányzatok kapcsolatát, illetve a szociálismunka eszmetörténeti irányzatainak történelmi fejlődését és egymáshoz való viszonyát. Malcolm Payne előadása a konferenciát követően nyilvánosan és ingyen elérhető⁶.

4. Online konferencia

A konferenciának online szekciói is voltak (vagyis mintha két szociális munkás konferencia zajlott volna egymással párhuzamosan), melynek munkájában május 22-én hétfőn *Tóth Anikó Panna* vett részt. Bár az IFSW Europe által szervezett európai konferenciáról van szó, az előadók a világ minden részéről érkeztek, s így nagyon sokszínű és érdekes volt az egész program. Előadást hallhattunk például a hajléktalanok mentálhigiénés segítéséről, a COVID-19 járványhelyzet tapasztalatairól, a törökországi munkanélküliek helyzetéről, a nemzetközi szociális munka jelentőségéről.

A migrációval és az integráció kérdésével sokan foglalkoztak, ezek közül kiemelnénk egyet: a kanadai *Gabriela Novotna* előadásában egy részvételi akciókutatás eredményeiről számolt be, melyben a bevándorlók integrációval, foglalkoztatással kapcsolatos tapasztalatait, nehézségeit, sikereit, megéléseit vizsgálták. Az ún. *Photo-voice* módszert alkalmazták: a bevándorlók fényképeztek, majd – ennek kapcsán - interjúkon és fókuszcsoportos beszélgetéseken vettek részt. „Egy kép többet mond minden szónál” - ez a szlogenjük. A projekt keretében egy fotókönyv is készült, melyet megosztottak a helyi közösség tagjaival, hogy ők is megértsék, átérezzék a bevándorlók helyzetét, így érzékenyítve őket⁷.

Központi téma volt a szociális munkások lelki egészsége, rezilienciája is, különösen érdekes volt *Dietrun Lübeck* előadása a pozitív pszichológia alkalmazásának lehetőségéről.

Maria-Tereza Leal Amaral előadásában gyakorlatilag a káoszok és a krízisek kezeléséről beszélt. Arról, hogy szociális munkásként számtalan váratlan, megjósolhatatlan helyzettel találkozunk, mai világunk, környezetünk kiszámíthatatlan, de segítőként hirtelen kell válaszokat, megoldást kidolgoznunk. Azt vizsgálta, hogy ezekre milyen lehetőségeink vannak és esetleg hogyan lehetne előre jelezni a változásokat, a VUCA⁸ modellben gondolkodva.

A délutáni szekcióban delegáltunk, *Tóth Anikó Panna* az SZMME nemzetközi munkacsoportjának tagja előadást tartott „*Professional and ethical issues of the online relationship between social workers and their clients*” (A szociális munkások és klienseik online kapcsolatának szakmai és etikai kérdései) címmel⁹.

⁶ Malcolm Payne: Why social work is (still) important? URL <https://youtu.be/rYuMxi400R0>

⁷URL:

<https://www.flipbookpdf.net/web/site/bf8d7baca741cdd4dedb0200a0cdd1064d6ae827FBP24692603.pdf.html#page/1>

⁸ A VUCA egy mozaikszó, Volatility, Uncertainty, Complexity, and Ambiguity, tehát változékonyság, kiszámíthatatlanság, összetettség, félreérthetőség/többértelműség szavak angol megfelelőinek kezdőbetűiből áll.

⁹ URL: <https://szmme.hu/letoltes2023/ifsweurope2023tothfinal.pdf>

5. Tanulságok

A nemzetközi konferenciákon való részvétel minden esetben maradandó szakmai élmény. Az előadások, műhelymunkák, prezentációk mellett a külföldi szakemberekkel való személyes kapcsolat és beszélgetés is rendkívül sok szemléleti és gyakorlati információval gazdagítja a résztvevőket.

Tanulásként az egyik kiemelendő tétel az **ökoszociális szemléletű szociális munka**¹⁰, ami jelenleg a legszélesebb körben elfogadott megközelítésnek tekinthető. Ebben a szemléletben erősen összekapcsolódik a természeti környezet átalakulásából fakadó társadalmi változások kezelésére törekvés, a társadalmi igazságosság és a demokratikus társadalmi működés igénye, a kapitalista gazdasági és társadalmi rendszer kritikája. Az ökoszociális gondolatnak több megközelítése is lehetséges, ezekből merítve kell megvalósítani ennek a hazai gazdasági és társadalmi közeghez illeszkedő modellt.

A második kiemelendő tanulság, a **participatív megközelítés** jelentősége. A szociális rendszerek és szolgáltatások létrehozásában, fejlesztésében és szervezésében (legalábbis a mintaprojektek szintjén) milyen mértékben vonják be az érintett célcsoportokat, közösségeket és teszik mindezt módszertanilag kidolgozott keretek között. E megközelítés jelentősen hozzájárul a programok hatékonyságához.

A harmadik tétel a **szociális munka politikai szerepvállalása**, ami hazai közegben erősen elutasított irány, mert összemosódik a pártpolitikai jelenségekkel. A szociális munka nemzetközi definíciójából következik, és számos előadás ki is állt amellett, hogy a társadalmi változások elősegítése a szociális munka fontos feladata, és ez egyfajta politikai szerepvállalást követel. *Mikael Leyi* előadásában hangsúlyozta is a 2024-es európai parlamenti választás fontosságát, mely a szociálisan érzékeny Európa megvalósítása szempontjából nagy jelentőséggel bír: a most bekerülő politikusok dönthetnek/döntenek majd olyan stratégiai kérdésekben, melyek az elkövetkező évek szociálpolitikáját és fejlődési irányait meghatározzák.

A konferencia hozadéka volt, hogy lehetőség nyílt más országok szakembereivel konzultálni, több témában igyekeztünk jövőbeli nemzetközi kooperációkban gondolkodni. Az elkövetkező időszakokra fontos cél, hogy minél szélesebb körben rálássunk a nemzetközi szakmai folyamatokra, trendekre, illetve azokba bekapcsolódjunk, s hosszabb távon akár azok formálásában is részt vehessünk.

¹⁰ Lásd bővebben az IFSW dokumentumában: A szociális munkások szerepe egy új öko-szociális világ létrejöttének előmozdításában: A Szociális Munkások Nemzetközi Szövetségének Nyilatkozata, 2022. május. Párbeszéd: Szociális Munka folyóirat, 9(2). Fordította Tóth Anikó Panna. <https://doi.org/10.29376/parbeszed.2022.9/2/6>